

Sygn. akt VIII GC 144/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Kądziołka

Protokolant: Monika Mackiewicz

po rozpoznaniu w dniu 13 maja 2014 r. w Szczecinie

na rozprawie

sprawy z powództwa H. P.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. na rzecz powoda H. P. kwotę 108.389,54 zł (sto osiem tysięcy trzysta osiemdziesiąt dziewięć złotych pięćdziesiąt cztery grosze) z ustawowymi odsetkami liczonymi w stosunku rocznym do dnia zapłaty:

- od kwoty 96.101,69 zł (dziewięćdziesiąt sześć tysięcy sto jeden złotych sześćdziesiąt dziewięć groszy) od dnia 12 grudnia 2011 roku,

- od kwoty 12.287,85 zł (dwanaście tysięcy dwieście osiemdziesiąt siedem złotych osiemdziesiąt pięć groszy) od dnia 27 czerwca 2012 roku,

II. oddała powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 12.640 zł (dwanaście tysięcy sześćset czterdzieści złotych) tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt VIII GC 144/12

UZASADNIENIE

Powód H. P. – po ostatecznym określeniu żądania w piśmie procesowym datowanym na dzień 22 czerwca 2012 roku, złożonym w dniu 27 czerwca 2012 roku – wniósł o zasądzenie od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. kwoty 96.101,69 zł jako należności z faktury VAT nr (...) z odsetkami od dnia 12 grudnia 2011 roku oraz kwoty 12.356,31 zł jako skapitalizowanych odsetek od kwoty 96.101,69 zł za okres 16.12.2010 – 11.12.2011 z odsetkami od dnia 8 stycznia 2012 roku.

Dochodzona kwota stanowi wynagrodzenie za wykonane przez powoda prace objęte umową o roboty budowlane zawartą przez strony w dniu 26 kwietnia 2010 roku, faktura VAT nr (...) jest fakturą końcową. Powód wskazał, że roboty zostały wykonane zgodnie z dokumentacją projektową do dnia 30 września 2010 roku i odebrane protokołem z dnia 20 października 2010 roku, w dniu 30 listopada 2010 roku został natomiast odebrany drogowskaz bramowy,

niewykonany do dnia 30 września 2010 roku, ponieważ miejsce jego zamontowania nie zostało oznaczone w dokumentacji projektowej i decyzja o jego lokalizacji została podjęta dopiero w trakcie odbioru robót.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości. Pozwana nie kwestionowała zasadności wystawienia przez powoda faktury VAT nr (...), nie negowała też jej wysokości, podniosła natomiast, że dochodzone roszczenie jest niewymagalne, nie podpisano bowiem protokołu odbioru robót. Z ostrożności procesowej pozwana podniosła zarzut potrącenia wskazując, że przysługuje jej wobec powoda roszczenie z tytułu kary umownej, powstałej w wyniku przekroczenia terminu wykonania prac objętych umową z dnia 26 kwietnia 2010 roku. Pozwana w odpowiedzi na pozew wyjaśniła, że w piśmie z dnia 10 kwietnia 2012 roku, załączonym do odpowiedzi na pozew, potrąciła wierzytelność pozwanej z tytułu kar umownych, ujętą w nocie księgowej nr (...), w wysokości 565.784,17 zł, z wierzytelnością powoda z tytułu kaucji gwarancyjnych dochodzonych przez H. P. w postępowaniu w sprawie VI GC 77/12. W piśmie pozwanej z dnia 10 kwietnia 2012 roku podano inną wysokość wierzytelności pozwanej - 408.643,81 zł, nota księgowa nr (...) została natomiast wystawiona na kwotę 675.187,50 zł i obejmuje kary naliczone za 30 dni, tj. za okres 21 września – 20 października 2010 roku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

H. P. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo - Usługowe (...) w J..

dowód: wydruk z (...) karta 10

W 2010 roku w J. rozpoczęto realizację inwestycji pod nazwą „Rozbudowa skrzyżowania ulic (...) (...)I (droga krajowa nr (...)) i (...) w J.”.

Dla inwestycji prowadzony był dziennik budowy nr (...).

Jako inwestor w dzienniku budowy wpisany został Prezydent Miasta J., jako wykonawców robót wpisano: (...) sp. z o.o. jako wykonawcę robót ogólnobudowlanych, drogowych i instalacyjnych, PPUH (...) jako wykonawcę robót ogólnobudowlanych, drogowych i instalacyjnych, (...) sp. z o.o. jako wykonawcę sieci wodociągowych i gazowych, (...) E. K. jako wykonawcę sieci energetycznych.

Inspektorem nadzoru został ustanowiony J. B..

dowód: dziennik budowy – karta 26-41

W dniu 26 kwietnia 2010 roku spółka (...) zawarła z H. P. umowę, na mocy której zleciła mu kompleksowe wykonanie robót budowlanych, drogowych i instalacyjnych związanych z realizacją inwestycji polegającej na rozbudowie skrzyżowania ulic (...) (...)I i (...) w J., a H. P. jako wykonawca przyjął do wykonania roboty związane z kompleksową realizacją inwestycji, zgodnie z dokumentacją projektową wykonaną przez D. R. (§ 1 ust 1 umowy).

W § 1 ust 3 umowy strony ustaliły termin rozpoczęcia robót: 4 maja 2010 roku oraz termin zakończenia robót „na dzień 26 lipca 2010 roku wraz z odbiorem przez Urząd Miasta J.”.

W § 3 pkt 16 strony postanowiły, że wykonawca H. P. będzie reprezentował zamawiającego (w zależności od potrzeb) w zakresie czynienia dla swoich potrzeb niezbędnych uzgodnień.

W § 4 ust 1 ustalono wynagrodzenie ryczałtowe za wykonanie robót będących przedmiotem umowy w wysokości 2.250.625 zł netto. Zamawiający zobowiązał się przy tym do zapłaty wynagrodzenia na podstawie faktur VAT przerobowych – przejściowych, wystawianych w dwutygodniowym okresie rozliczeniowym.

W § 4 ust 4 postanowiono, że zamawiający (spółka (...)) jest zobowiązany do realizacji wystawionej faktury w ciągu 14 dni od daty jej otrzymania.

W § 4 ust 8 postanowiono, że w trakcie trwania umowy tworzony będzie fundusz gwarancyjny gotówkowy (kaucja gwarancyjna) w wysokości 10 % od wartości każdej faktury brutto, co będzie na każdej fakturze uwidaczniane.

W § 4 ust 9 postanowiono natomiast, że zamawiający udzieli wykonawcy zaliczkę w wysokości 20 % netto plus VAT, zaliczka zostanie przekazana na konto wykonawcy do dnia 7 maja 2010 roku oraz będzie rozliczana sukcesywnie i proporcjonalnie do wystawianych faktur przerobowych (20 % z każdej faktury), co będzie na każdej fakturze uwidaczniane.

W § 6 pkt 1 umowy strony ustaliły, że odbiory częściowe poszczególnych elementów robót odbywać się będą po ich wykonaniu, nie później niż w trzecim dniu od momentu zgłoszenia przez wykonawcę wpisem do dziennika budowy.

W § 6 pkt 2 umowy postanowiły, że zgłoszenie zakończenia całości robót zostanie dokonane wpisem wykonawcy do dziennika budowy i dla przystąpienia do odbioru przez zamawiającego musi być potwierdzone wpisem inspektora nadzoru inwestorskiego. Dalej postanowiono, że zamawiający w terminie 3 dni od daty zgłoszenia przez wykonawcę, potwierdzonego przez inspektora nadzoru inwestorskiego, rozpocznie procedurę odbioru końcowego, a zakończy ją nie później niż 7 dni od dnia rozpoczęcia czynności odbioru. Za datę odbioru końcowego uważana miała być przy tym data spisania protokołu końcowego odbioru robót.

W § 10 umowy strony zastrzegły kary umowne - ustaliły, że wykonawca zapłaci 1% wartości netto umowy „za każdy dzień zwłoki” w terminowym zakończeniu przedmiotu umowy oraz tyle samo „za każdy dzień zwłoki” w terminowym zakończeniu poszczególnych etapów robót rozpisanych w szczegółowym harmonogramie.

W § 14 strony zastrzegły, że wszelkie zmiany umowy dla zachowania ważności wymagają formy pisemnej wzajemnie uzgodnionej lub aneksu do umowy.

Umowę podpisali : za zamawiającego prezes zarządu spółki (...) J. M., za wykonawcę H. P. oraz jego pełnomocnik M. P..

dowód: umowa z dnia 26 kwietnia 2010 roku - karta 11-17

W specyfikacji technicznej w zakresie oznakowania pionowego dotyczącego ustawienia bram drogowskazowych zapisano, że konstrukcje wsporcze znaków pionowych należy wykonać zgodnie z dokumentacją projektową, a w przypadku braku wystarczających ustaleń, zgodnie z propozycją wykonawcy zaakceptowaną przez inżyniera (pkt 2.4.1).

Specyfikacja techniczna nie podaje miejsca zamontowania bram drogowskazowych, podaje jedynie, że bramy o rozpiętości 20 m i 22 m winny być ustawione nad jezdnią na wykonanym fundamencie.

dowód: „specyfikacja techniczna – oznakowanie pionowe” - karta 87-88

Zgodnie z § 1 ust 1 umowy H. P. przystąpił do wykonania jej przedmiotu, który obejmował cały zakres robót objętych inwestycją pod nazwą rozbudowa skrzyżowania ulic (...) (...)I (droga krajowa nr (...)) i (...) w J..

W (...) występował jako podwykonawca spółki (...). Spółka ta nie wykonywała żadnych robót na budowie skrzyżowania będącego przedmiotem umowy.

H. P. zatrudnił na stanowisku kierownika budowy D. R., autora dokumentacji projektowej.

fakty niesporne

D. R. został wpisany do dziennika budowy jako kierownik budowy.

W dzienniku budowy nr (...) wpisano, że plac pod budowę i rozbudowę skrzyżowania ulic (...) (...)I z G. przekazał Miejski Zarząd Dróg i Mostów w J. w dniu 12 maja 2010 roku, w oparciu o projekt budowlany i spisany na tą okoliczność protokół.

dowód: dziennik budowy – karta 26-41

Do dnia 31 maja 2010 roku do dziennika dokonywane były wpisy kierownika budowy potwierdzające stan robót oraz zgłaszające poszczególne etapy do odbioru. Inspektor nadzoru J. B. dokonywał odbioru poszczególnych prac bez uwag.

W dniu 31 maja 2010 roku inspektor nadzoru J. B. wpisał do dziennika budowy nr (...), że opóźniają się roboty związane z przebudową sieci wodociągowej, które realizuje (...) jako roboty dodatkowe, poza projektem.

W dniu 17 czerwca 2010 roku kierownik robót instalacyjnych wpisał do dziennika budowy, że w obecności (...) dokonana próba szczelności sieci wodociągowej - wynik pozytywny.

W dniu 25 czerwca 2010 roku kierownik budowy D. R. wpisał, że na terenie budowy dokonano demontażu sygnalizacji oświetlenia sygnalizacyjnego wraz z konstrukcjami podtrzymującymi urządzenia, które to prace pozostają w kolizji z wykonaniem robót drogowych. Wykonywane są nadto roboty związane z przebudową sieci wodno - kanalizacyjnej i gazowej, z kolei opóźnienie robót na tym odcinku uniemożliwia realizację robót drogowych.

W tym samym dniu inspektor nadzoru J. B. dokonując kontroli zapisał w dzienniku budowy, że prace drogowe prowadzone są w sposób prawidłowy, potwierdził jednocześnie, że opóźnienie spowodowane jest przebudową sieci wodociągowej.

W dniu 28 czerwca 2010 roku J. B. wpisał do dziennika budowy, że zakończono zasadnicze prace związane z siecią wodociągową, ale (...) zgłosił potrzebę wykonania dodatkowych robót instalacyjnych.

W dniu 3 lipca 2010 roku J. B. dokonał kontroli budowy oraz zapisał w dzienniku budowy, że trwają końcowe roboty przy sieci wodociągowej, roboty instalacji oświetlenia drogowego realizowane są prawidłowo, trwa realizacja robót drogowych.

W dniu 7 lipca 2010 roku kierownik robót elektrycznych odnotował w dzienniku budowy fakt przekazania przez spółkę (...) zatwierdzonej dokumentacji projektowej.

Wpisem z dnia 12 lipca 2010 roku kierownik budowy D. R. poinformował inwestora, że zaistniałe opóźnienie w realizacji robót zagraża umówionemu terminowi ich wykonania, sytuacja taka powstała na skutek problemów, na jakie napotykają podwykonawcy w zakresie prac wodno-kanalizacyjnych i energetycznych. Poinformował również, że otrzymał „sygnały” o tym, że przed robotami realizowanymi przez firmę (...) będą musiały być wykonane roboty w zakresie magistrali ciepłowniczej, które również uniemożliwią wykonywanie prac H. P..

W dniu 20 lipca 2010 roku inspektor nadzoru J. B. dokonując kontroli budowy zapisał, że realizacja robót instalacyjnych przewidzianych dokumentacją przebiega bez uwag; Przedsiębiorstwo (...) (prowadzące dodatkowe działania na terenie budowy) poinformowało jednak o realizacji dodatkowych robót instalacyjnych, termin musi więc ulec przesunięciu.

D. R. wpisem z dnia 2 sierpnia 2010 roku odnotował, że w dniu 22 lipca 2010 roku plac budowy został udostępniony firmie (...) pod realizację magistrali ciepłowniczej w obrębie skrzyżowania. Zapisał również, że według oświadczenia E. roboty te będą zakończone do dnia 7 sierpnia 2010 roku, co oznacza, że do tej daty nie będą mogły być prowadzone żadne prace drogowe.

W tym samym dniu J. B. dokonując kontroli budowy zapisał, że realizacja robót drogowych przebiega bez uwag, natomiast firma realizująca budowę ciepłociągu została poinformowana o pilnej potrzebie wykonania robót w obrębie skrzyżowania, roboty te spowodują bowiem opóźnienia w wykonaniu robót drogowych i sygnalizacji świetlnej.

Wpisem do dziennika budowy z dnia 19 sierpnia 2010 roku kierownik budowy D. R. poinformował inwestora o niedotrzymaniu przez firmę (...) terminu zakończenia prac określonego na dzień 7 sierpnia 2010 roku, co uniemożliwia realizację prac zleconych H. P..

W dniu 20 sierpnia 2010 roku inspektor nadzoru J. B. wpisem do dziennika budowy potwierdził fakt przedłużenia terminu wykonania robót instalacyjnych, oświadczył również, że przyjmuje informację o przedłużeniu terminu realizacji robót drogowych, ponadto zapisał, że realizacja robót drogowych przebiega bez uwag.

W dniu 28 sierpnia 2010 roku kierownik budowy D. R. wpisem do dziennika budowy poinformował inwestora, że firma (...) w dniu 27 sierpnia 2010 roku zakończyła prace w obrębie ul. (...), nie zostały jednak zakończone prace w chodnikach, co uniemożliwia prowadzenie dalszych prac w tym rejonie. Nadto stwierdził, że firma (...) uszkodziła istniejącą kanalizację sanitarną w ulicy (...).

Zapisem z tego samego dnia inspektor nadzoru J. B. potwierdził dalsze problemy firmy (...), które opóźniają realizację robót drogowych. Inspektor nadzoru nie wniósł uwag do prowadzonych robót drogowych.

Wpisem z dnia 3 września 2010 roku kierownik budowy D. R. wskazał, że nadal realizowane są prace przez firmę (...), co uniemożliwia wykonanie robót związanych z przebudową sygnalizacji świetlnej i ustawieniem znaków pionowych.

Przebieg dalszych prac obrazują wpisy D. R. i J. B., dokonane we wrześniu 2010 roku: 6 września - rozpoczęto układanie warstw nawierzchni bitumicznej, /D. R./; 7 września – odbiór podbudowy, prawidłowa realizacja robót nawierzchniowych /J. B./; 16 września - zakończono układanie warstw nawierzchni bitumicznej na odcinku ul. (...), proszę o odbiór tego odcinka, przystąpiono do układania warstw nawierzchni bitumicznej w obrębie skrzyżowania /D. R./;

16 września - prawidłowe wykonanie warstwy ścieralnej, potwierdzam odbiór, należy pobrać próbki stwierdzające grubość warstwy, realizacja robót na skrzyżowaniu bez uwag, /J. B./; 22 września - zakończono układanie warstw bitumicznych, prośba o odbiór, /D. R./; 23 września - prawidłowe wykonanie warstwy wiążącej i ścieralnej w obrębie skrzyżowania, polecam pilną realizację oznakowania poziomego i pionowego z uwagi na bezpieczeństwo ruchu /J. B./.

dowód: dziennik budowy – karta 26-41

W dniu 30 września D. R. wpisał do dziennika budowy, że w dniu dzisiejszym zakończono realizację robót zgodnie z wydaną decyzją nr (...), w związku z powyższym zgłasza obiekt do odbioru i prosi o powołanie komisji odbiorowej.

W dniu 4 października 2010 roku inspektor nadzoru J. B. stwierdził wpisem do dziennika budowy zakończenie realizacji robót drogowych i instalacyjnych objętych projektem budowlanym oraz decyzją nr (...), zapisał także, że do wykonania pozostała brama drogowaskazowa, przy czym termin jej realizacji zostanie określony w protokole końcowym oraz że wykonane prace pozwalają na eksploatację ciągu komunikacyjnego bez ograniczeń.

dowód: dziennik budowy – karta 26-41

W piśmie z dnia 7 października 2010 roku prezes zarządu spółki (...) J. M. w związku z informacją o zakończeniu robót przy rozbudowie skrzyżowania wezwał PPHU (...) do pilnego zakończenia robót w pełnym zakresie (wykonanie oznakowania poziomego i brakującej bramy drogowaskazowej) warunkujących dokonanie odbioru z (...) w J..

dowód: pismo pozwanej z dnia 07.10.2010 r. - karta 90

W dniu 20 października 2010 roku komisja zwołana przez Miejski Zarząd Dróg i Mostów w J., na mocy telefonicznego zgłoszenia generalnego wykonawcy, przeprowadziła odbiór końcowy zadania „Rozbudowa skrzyżowania ulic (...)(...)I (droga krajowa nr (...)) i (...) w J.”.

Spisany został „protokół końcowy odbioru robót”, w którym udział wzięli między innymi: J. M. – jako przedstawiciel generalnego wykonawcy spółki (...) oraz M. P. – jako przedstawiciel podwykonawcy spółki (...). Miejski Zarząd Dróg i Mostów w J. reprezentował przewodniczący komisji – J. B..

W protokole odnotowano, że wyniku czynności odbioru komisja stwierdziła, że roboty wykonano zgodnie z dokumentacją, prace rozpoczęto w dniu 12 maja 2010 roku i zakończono w dniu 30 września 2010 roku.

Stwierdzono następujące usterki: nie został zbudowany drogowy skrzyżowanie z tablicami kierunkowymi, termin usunięcia usterki wyznaczono do dnia 15 listopada 2010 roku. Odnotowano, że dokumenty kolaudacyjne z mapą powykonawczą zostaną dostarczone do 27 października 2010 roku.

Protokół podpisali : J. B. – przewodniczący komisji, J. M. - prezes zarządu (...), M. P. – przedstawiciel podwykonawcy spółki (...) oraz D. R. – kierownik budowy.

dowód: protokół końcowy odbioru robót z 20.10.2010 r.- karta 18-19

W piśmie z dnia 20 października 2010 roku do Miejskiego Zarządu Dróg i Mostów w J. pełnomocnik H. M. P. zobowiązał się w terminie do dnia 15 listopada 2010 roku zamontować bramę drogową wraz z tablicami zgodnie ze szkicem przedstawionym jako załącznik.

dowód: pismo M. P. z dnia 20.10.2010 r. - karta 89

W dniu 30 listopada 2010 roku komisja w składzie: J. B. – zastępca dyrektora (...) inwestor, J. M. – przedstawiciel (...) sp. z o.o., przy udziale wykonawcy, którego reprezentował M. P., dokonała odbioru bramy drogowy. W protokole odbioru stwierdzono, że roboty zostały wykonane zgodnie ze sztuką budowlaną i zaleceniami inwestora. Odnotowano również, że protokół został sporządzony w nawiązaniu do zapisów protokołu końcowego robót z 20 października 2010 roku oraz zobowiązania firmy PPUH (...), ustalającego sposób i miejsce montażu bramy, która nie była pokazana w projekcie wykonawczym przebudowy skrzyżowania.

Protokół został podpisany przez J. B. i M. P..

dowód: protokół odbioru robót z dnia 30 listopada 2009 roku - karta 20

W dniu 1 grudnia 2010 roku H. P. wystawił na rzecz spółki (...) fakturę VAT nr (...), wskazując jako sposób zapłaty - przelew (...).

W treści faktury wskazano:

1. faktura końcowa do umowy z dnia 26.04.2010 r. : 137.288,13 zł,
2. rozliczenie zaliczki 20% : - 27.457,63 zł

do zapłaty 109.830,50 zł

Dodatkowo zamieszczono zapis : do odliczenia kaucja gwarancyjna w kwocie 13.728,81 zł.

dowód: faktura VAT nr (...) - karta 21

W piśmie z dnia 1 grudnia 2010 roku, kierowanym do spółki (...), M. P. wskazał, że wobec braku kontaktu telefonicznego wysłał przesyłką kurierką : fakturę końcową VAT (...), świadectwo przejściowe, protokół odbioru bramki, operat powykonawczy – materiały kolaudacyjne, kserokopie dziennika budowy, protokół z usunięcia usterki z kontraktu „Budowa obiektu handlowego (...)”, zestawienie należności, wezwanie do zapłaty za fakturę (...).

dowód: pismo powoda z dnia 01.12.2010 r. - karta 93

W dniu 9 grudnia 2010 roku spółka (...) obciążyła H. P. notą księgową nr (...) na kwotę 675.187,50 zł - karą umowną naliczoną na podstawie § 10 umowy z 26 kwietnia 2010 roku za 30 dni opóźnienia - 1% za każdy dzień zwłoki w terminowym wykonaniu przedmiotu umowy.

W piśmie z dnia 9 grudnia 2010 roku, kierowanym do H. P., spółka (...) poinformowała, że w załączeniu odsyła fakturę VAT nr (...) na kwotę 137.288,13 zł. Spółka (...) wskazała, iż podstawą wystawienia faktury jest protokół odbioru podpisany przez zamawiającego (B. sp zo.o.) i wykonawcę (PPHU (...)). W piśmie wskazano, że przejściowe świadectwo płatności nr 9 wymaga korekty, ponieważ wpisane tam daty nie korespondują z datami wpisanymi do protokołu z podpisanego przez dyrekcję (...) w J. z daty 30 listopada 2010 roku. Dalej zapisano, że w związku z podpisaniem protokołu końcowego odbioru prac pomiędzy inwestorem i wykonawcą oraz przekazaniem zamawiającemu pełnej dokumentacji odbiorowej w dniu 3 grudnia 2010 roku podpisanie protokołu końcowego jest możliwe dopiero z tą datą.

W końcowej części pisma spółka (...) wskazała, że przychyliła się do próśb H. P. o przedłużenie terminu zakończenia prac wskazanych w piśmie H. P. z dnia 13 sierpnia 2010 roku i uznała jako termin ostatecznego wykonania umowy dzień 20 września 2010 roku, dlatego kara umowna została naliczona od dnia 21 września 2010 roku. Jednocześnie wskazała, że za dzień zakończenia robót uznaje – wychodząc wykonawcy naprzeciw – termin odbioru dokonanego przez (...), a więc dzień 20 października 2010 roku (przy 95 % wartości zaawansowania robót).

Wraz z pismem z dnia 9 grudnia 2010 roku spółka (...) odesłała H. P. fakturę VAT nr (...) i przejściowe świadectwo płatności nr 9 oraz wysłała notę księgową nr (...) i wezwanie do zapłaty z dnia 9 grudnia 2010 roku, w którym wezwała H. P. do natychmiastowej zapłaty kary umownej w wysokości 675.187,50 zł.

dowód: pismo pozwanej z dnia 9 grudnia 2010 roku – karta 107v, 107, 106v, 106

nota księgową nr (...) - karta 103 verte

wezwanie do zapłaty z dnia 9 grudnia 2010 roku - karta - 103

potwierdzenie odbioru z dnia 10.12.2010 r. – karta 104

W dniu 22 grudnia 2010 roku spółka (...) skierowała do H. P. kolejne pismo, w którym wskazała, że w załączeniu odsyła fakturę VAT nr (...) na kwotę 137.288,13 zł, przypomniała, iż podstawą wystawienia faktury jest protokół odbioru podpisany przez zamawiającego (B. sp zo.o.) i wykonawcę (PPHU (...)), wyjaśniła że korekta świadectwa płatności nr 9 nadal zawiera błędy w zakresie dat. Wskazując na protokół podpisany przez dyrekcję (...) w dniu 30 listopada 2010 roku (odbior bramy drogowskazowej) oświadczyła również, że wychodząc wykonawcy naprzeciw może podpisać protokół końcowy odbioru robót z datą 30 listopada 2010 roku.

dowód: pismo pozwanej z dnia 22.12.2010 - karta 94

W piśmie z dnia 8 stycznia 2011 roku, kierowanym do H. P., prezes spółki (...) J. M. w odpowiedzi na pisma wysłane drogą elektroniczną, dotyczące rozliczenia sald, wskazał, że przesyła dwie faktury, wystawione na podstawie wzajemnych uzgodnień, dotyczące prac przy budowie Castoramy w J. : fakturę na 5 % prowizji dla H. P. za wjazd od ulicy (...) do obiektu C., fakturę opiewającą na 1 % kosztów budowy za obiekt (...) w J..

dowód: pismo pozwanej z dnia 08.01.2011 oraz faktury VAT - karta 97, 98, 98v

W piśmie z dnia 12 stycznia 2011 roku, kierowanym do H. P., prezes zarządu spółki (...) J. M. podtrzymał propozycję podpisania protokołu końcowego odbioru robót na dzień 1 grudnia 2010 roku oraz wskazał, że umożliwi to H. P. wystawienie faktury końcowej, a spółce (...) - jej zapłatę. Zakończenie umowy w sposób formalny pozwoli dalej na rozpoczęcie biegu terminów związanych z rozliczeniem kaucji należytego wykonania umowy oraz gwarancji usunięcia

wad i usterek. J. M. poinformował dalej, że w związku z brakiem protokołu końcowego pula kwot zatrzymanych pozostaje w zawieszeniu.

dowód: pismo pozwanej z dnia 12.01.2011 - karta 99-99v

W piśmie z dnia 19 stycznia 2011 roku, kierowanym do H. P., prezes spółki (...) J. M. podtrzymał chęć podpisania protokołu końcowego odbioru przedmiotu umowy. Do pisma załączono projekt „Protokołu ostatecznego odbioru”, wskazujący na odbiór z dniem 1 grudnia 2010 roku przedmiotu umowy z dnia 26 kwietnia 2010 roku. W projekcie protokołu zapisano, że roboty budowlane wykonywane były od 12 maja 2010 roku do 30 listopada 2010 roku oraz że termin wykonania prac nie został dotrzymany.

dowód: pismo pozwanej z dnia 19.01.2011 - karta 100v-101

projekt „Protokołu ostatecznego odbioru” – karta 101v-102

Protokół ostatecznego odbioru przedmiotu umowy z dnia 26 kwietnia 2010 roku nie został przez strony podpisany.

fakt niesporny

Pełnomocnik H. P. w piśmie z dnia 19 stycznia 2011 roku, kierowanym do spółki (...), wezwał do zapłaty następujących kwot:

- 108.458 zł z faktury VAT nr (...) z odsetkami;
- 7.670,64 zł z tytułu zwrotu kaucji gwarancyjnych z faktury VAT nr (...) z odsetkami;
- 157.140,36 zł z tytułu zwrotu kaucji za roboty wykonane na skrzyżowaniu ulic (...) (...)I i (...) w J. z odsetkami.

dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 28.12.2011 r. - karta 22

W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty, w piśmie datowanym na 9 stycznia 2012 roku, prezes spółki (...) J. M. wskazał, że należności wymienione w wezwaniu są niewymagalne. Przypominał, że faktura VAT nr (...) była dwa razy odsyłana, nie została zaksięgowana przez spółkę (...), podtrzymał też dotychczasowe stanowisko spółki dotyczące tego, że podstawą do wystawienia faktury jest protokół końcowy, który nie został podpisany.

dowód: pismo pozwanej z dnia 09.01.2012 r. - karta 23-25

W dniu 2 kwietnia 2012 roku spółce (...) doręczono pozew złożony przez H. P. w Sądzie Okręgowym w Legnicy o zapłatę kwoty 108.458 zł z tytułu nieopłaconej faktury VAT nr (...) (pозew zarejestrowany pod sygnaturą VI GC 77/12).

fakt niesporny, nadto – potwierdzenie odbioru – karta 63

W piśmie z dnia 10 kwietnia 2012 roku, kierowanym do H. P., spółka (...) złożyła oświadczenie o potrąceniu wierzytelności spółki w kwocie 408.643,81 zł z tytułu kar umownych za przekroczenie wykonania umowy z dnia 26 kwietnia 2010 roku, ujętej w nocie księgowej nr (...), z wierzytelnością H. P. zgłoszoną przez niego jako należną z tytułu kaucji gwarancyjnych w postępowaniu sądowym prowadzonym przez Sąd Okręgowy w Legnicy w sprawie VI GC 77/12.

Pismo wysłano pocztą w dniu 10 kwietnia 2012 roku

dowód: pismo pozwanej z 10.04.2012 r. z potwierdzeniem nadania - karta 109,121

W dniu 5 grudnia 2013 roku spółka (...) dokonała na rzecz H. P. zapłaty kwoty 137.288,13 zł z tytułu kaucji gwarancyjnych zatrzymanych w ramach umowy z dnia 26 kwietnia 2013 roku.

fakt niesporny

Sąd zważył, co następuje:

Powód dochodzi należności z faktury VAT nr (...) – jest to faktura końcowa wystawiona za wykonane przez powoda roboty w ramach łączącej strony umowy o roboty budowlane.

Podstawą prawną żądania jest art. 647 k.p.c., zgodnie z którym przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, wykonanego zgodnie z projektem i zasadami wiedzy technicznej, a inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia.

Strony umówiły się, że w trakcie realizacji umowy będą miały miejsce odbiory częściowe poszczególnych elementów robót, po ich wykonaniu (§ 6 ust 1), a płatności będą się odbywały na podstawie wystawionych przez powoda faktur przerobowych, tj. częściowych (§ 4 ust 2 i kolejne). Postanowienia umowne stron są więc zbieżne z regulacją art. 654 k.c.

Dochodzona kwota – 96.101,69 zł – stanowi część należności objętej fakturą VAT nr (...). Jest to faktura końcowa. Została wystawiona na kwotę 137.288,13 zł brutto (por. faktura pkt 1, karta 21), którą pomniejszono o zaliczkę – 20 %, tj. 27.457,63 zł (por. faktura pkt 2, karta 21). Do zapłaty w fakturze wskazano kwotę 109.830,50 zł brutto, faktura zawiera jednak dodatkowo zapis : do odliczenia kaucja gwarancyjna w kwocie 13.728,81 zł. Różnica kwoty 109.830,50 i kwoty 13.728,81 daje dochodzoną pozewem kwotę 96.101,69 zł. Faktura zawierająca rzeczony zapis została wystawiona zgodnie z § 4 ust 8 i § 4 ust 9 umowy.

Pozostałą część żądania pozwu stanowią odsetki za opóźnienie.

Pozwana spółka nie kwestionowała tego, że po stronie powoda powstało roszczenie o zapłatę dochodzonej pozewem należności z faktury nr (...), nie negowała też jej wysokości. Swoją obronę pozwana oparła na dwóch zarzutach: braku wymagalności roszczenia powoda i zarzucie potrącenia, podniesionym – jak wskazano w odpowiedzi na pozew – „z ostrożności”.

Niesporny jest fakt, że powód był podwykonawcą pozwanej, podobnie jak fakt, że w ramach umowy z dnia 26 kwietnia 2010 roku powód miał kompleksowo wykonać roboty budowlane, drogowe i instalacyjne związane z realizacją inwestycji polegającej na rozbudowie skrzyżowania ulic (...) (...)I i (...) w J.. Pozwana całe swoje zadanie, przydzielone jej jako wykonawcy robót budowlanych, zleciła powodowi jako swojemu podwykonawcy. Pozwana nie uczestniczyła czynnie w procesie budowlanym.

Brak wymagalności roszczenia o zapłatę należności z faktury VAT nr (...) (faktury końcowej) pozwana wiąże z tym, że powód nie dopełnił procedury odbioru, ponieważ nie przystąpił do podpisania z pozwaną protokołu obioru końcowego.

Analiza materiału dowodowego wskazuje na to, że istotnie tak było, iż protokół końcowy obioru robót między powodem a pozwaną nie został podpisany.

Niesporny jest przy tym fakt, w dniu 20 października 2010 roku miał miejsce „końcowy odbiór robót” (jak wskazano w protokole z tej daty), któremu przewodniczył J. B. - reprezentujący Miejski Zarząd Dróg i Mostów w J. – oraz w którym uczestniczyła pozwana spółka (...) jako „generalny wykonawca” i przedstawiciel powoda jako podwykonawcy spółki (...). W tej dacie J. B. dokonał odbioru robót od spółki (...) z tym, że nie był to odbiór bezusterkowy - stwierdzono wystąpienie usterki: nie został bowiem zbudowany drogowskaz bramowy z tablicami kierunkowymi. Następnie w dniu 30 listopada 2010 roku miał miejsce odbiór bramy drogowskazowej, protokół z tej czynności podpisany został przez J. B. i przedstawiciela powoda, w protokole wskazano, że roboty zostały wykonane zgodnie ze sztuką budowlaną i zaleceniami inwestora.

Pozwana spółka stoi na stanowisku, że czynności odbiorowe – potwierdzone wyżej wymienionymi protokołami – nie zostały dokonane między stronami niniejszego procesu, stroną odbierającą był bowiem Miejski Zarząd Dróg i Mostów w J.. Powyższe spostrzeżenie jest bezsprzecznie trafne, fakt ten nie oznacza jednak automatycznie, że roszczenie powoda o zapłatę wynagrodzenia, za które powód wystawił fakturę końcową, jest niewymagalne.

Podzielić należy wyrażany w orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym sporządzenie „protokołu odbioru” nie jest konieczne do tego, aby powstał obowiązek rozliczenia się z wykonanych robót, nawet gdyby strony przewidziały w umowie pisemną formę odbioru w postaci „protokołu odbioru” (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 września 2005 roku, I ACa 222/2005).

Należy mieć na względzie, że art. 647 k.c. stanowi, iż przez umowę o roboty budowlane wykonawca zobowiązuje się do oddania przewidzianego w umowie obiektu, a inwestor między innymi do zapłaty umówionego wynagrodzenia. Regułą jest przeprowadzenie odbioru w formie pisemnej w postaci tzw. protokołu odbioru, skuteczne może być również dokonanie faktycznego odbioru bez sporządzania formalnego protokołu (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 1997 r., (...) CKN 446/97, OSNC 1998, nr 4, poz. 67).

W rozpoznawanej sprawie poza sporem pozostaje fakt, że powód wykonał w całości swoje zobowiązanie wobec pozwanej. Fakt ten pozwana spółka potwierdzała wielokrotnie w cytowanej wyżej korespondencji przedprocesowej. Już w piśmie z dnia 9 grudnia 2010 roku pozwana jasno wskazywała, że powód wykonał całe swoje zobowiązanie, że roboty te zostały odebrane przez dyrekcję (...) w J., natomiast ostatni element świadczenia powoda – przekazanie zamawiającemu pełnej dokumentacji odbiorowej – został dokonany w dniu 3 grudnia 2010 roku (data odbioru przez pozwaną pisma powoda z dnia 1 grudnia, do którego dołączono całą wymaganą dokumentację, w tym dokumenty kolaudacyjne).

Wykonanie przez powoda zobowiązania zgodnie z art. 647 k.c. pociąga za sobą powstanie po stronie pozwanej obowiązku zapłaty wynagrodzenia. Jak wskazano w cytowanych wyżej orzeczeniach sądów sporządzenie „protokołu odbioru” nie jest konieczne do tego, aby powstał obowiązek rozliczenia się z wykonanych robót, mimo tego, że – jak to miało miejsce w rozpoznawanej sprawie – strony przewidziały w umowie pisemną formę odbioru w postaci „protokołu końcowego odbioru robót”.

Co więcej z analizy załączonej do akt korespondencji przedprocesowej stron wynika, że protokół odbioru między pozwaną i powodem nie powstał jedynie z powodu rozbieżności między stronami co do dat zakończenia robót, która winne być w protokole wpisane, nie jest natomiast sporne to, że powód wywiązał się z umowy w zakresie oddania przewidzianego w umowie obiektu. Daty zakończenia robót, co do których pojawiły się między stronami rozbieżności, mają wpływ na zasadność naliczania kar umownych za zwłokę w terminowym zakończeniu robót. Bezpodstawne jest stanowisko pozwanej, która uzależniała przystąpienie do odbioru i podpisanie protokołu odbioru od zgody powoda na wpisanie do jego treści określonych (wymaganych przez pozwaną) dat zakończenia robót. Protokół odbioru nie jest dokumentem, który może powstać tylko wówczas, gdy będzie możliwe wprowadzenie do jego treści zgodnych oświadczeń stron co do określonych faktów, np. daty zakończenia robót. Przeciwnie - jest to dokument, w którym każda ze stron może przedstawić swoje stanowisko związane z przedmiotem odbioru, nawet gdyby było ono odmienne od stanowiska drugiej strony. W praktyce zdarzają się przykładowo protokoły, w których odbierający stwierdza zwłokę w wykonaniu robót, a wykonawca oświadcza, że zwłoki nie było bądź że wystąpiły okoliczności tą zwłokę usprawiedliwiające. Zdarzają się też protokoły, w których strony zamieszczają odmienne stanowiska co do wystąpienia bądź niewystąpienia wad przedmiotu umowy. Takie zapisy nie wykluczają możliwości dokonania odbioru robót, który jest aktem stwierdzającym wyłączenie fakt zakończenia robót (wykonania zobowiązania przez wykonawcę), co w niniejszej sprawie jest faktem niespornym. W realiach niniejszej sprawy pozwana usiłowała wymóc na powodzie, aby w protokole uznał fakt niedotrzymania terminu wykonania prac budowlanych oraz fakt, że roboty były wykonywane w okresie od 12 maja 2010 roku do 30 listopada 2010 roku, co jak już wspomniano ma znaczenie dla powstania roszczenia o zapłatę kar umownych (por. pisma przedprocesowe pozwanej oraz projekt protokołu przygotowany przez pozwaną – karta 101 verte). Od takiego uznania dokonanego przez powoda pozwana uzależniała sporządzenie protokołu odbioru. W tych okolicznościach niepodpisanie protokołu odbioru, przy jednoczesnym braku sporu co do

faktu wykonania zobowiązania przez powoda, nie może oznaczać braku wymagalności roszczenia powoda o zapłatę wynagrodzenia.

Mając na uwadze powyższe rozważania (oraz podzielać pogląd Sądów wymienionych wyżej) uznać należy za nieuzasadniony zarzut braku wymagalności roszczenia powoda. Przyjąć więc trzeba, że dzień 3 grudnia 2010 roku, a więc data, w której pozwana otrzymała dokumenty kolaudacyjne oraz końcową fakturę VAT nr (...) i w której potwierdziła nie tylko fakt oddania będącego przedmiotem umowy obiektu, ale też całej dokumentacji – jest datą, od której należy liczyć termin płatności należności z faktury nr (...), który zgodnie z § 4 ust. 4 umowy jest 14-dniowy i liczony od daty otrzymania faktury przez pozwaną (por. pismo powoda z 1 grudnia 2010 roku, karta 93 oraz odpowiedź pozwanej: pismo z 9 grudnia 2010 roku, karta 107 verte). Oznacza to, że płatność za fakturę VAT nr (...) winna nastąpić w dniu 17 grudnia 2010 roku.

Nieuzasadniony jest kolejny podniesiony przez pozwaną zarzut – zarzut potrącenia.

Pozew w niniejszej sprawie doręczono pozwanej w dniu 2 kwietnia 2012 roku, pismo pozwanej zawierające oświadczenie o potrąceniu, załączone do odpowiedzi na pozew, zostało wysłane do powoda w dniu 10 kwietnia 2012 roku. Oświadczenie o potrąceniu zostało więc złożone po doręczeniu pozwu, oznacza to, że zgodnie z art. 479¹⁴ § 4 k.p.c. pozwana może przedstawić do potrącenia tylko wierzytelność udowodnioną dokumentami.

Potrącenie dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie (art. 499 k.c.). Należy dostrzec, że oświadczenie o potrąceniu zawarte w piśmie z dnia 10 kwietnia 2012 roku, załączonym do odpowiedzi na pozew, dotyczy potrącenia wierzytelności pozwanej z tytułu kar umownych w wysokości 408.643,81 zł (karta 109) i wierzytelności powoda z tytułu kaucji gwarancyjnych dochodzonych przez H. P. w postępowaniu VI GC 77/12 (pod sygnaturą tą zostało wszczęte postępowanie w niniejszej sprawie). W odpowiedzi na pozew oznaczonej datą 14-16 kwietnia 2012 roku pozwana wskazała natomiast, że potrąciła wierzytelność z tytułu kar umownych w wysokości 565.784,17 zł z wierzytelnością powoda z tytułu kaucji gwarancyjnych dochodzonych przez H. P. w postępowaniu VI GC 77/12.

W niniejszym procesie powód nie dochodził jednak należności z tytułu kaucji gwarancyjnych, tym samym nie doszło do złożenia oświadczenia o potrąceniu, które dotyczyłoby wierzytelności powoda dochodzonych pozewem. W pozwie na stronie 1 powód wskazał, że dochodzi należności z faktury VAT nr (...). Kwota dochodzona pozewem, wynosząca 108.458 zł – co przedstawiono na wstępie – wyliczona została po pomniejszeniu wartości faktury końcowej o 20 % zaliczki i 10 % brutto kaucji gwarancyjnej, a stosowne zapisy o pomniejszeniu znajdują się w treści faktury zgodnie z § 4 ust 8 i 9 umowy. Kaucja gwarancyjna z faktury nr (...) – co uwidoczniło w jej treści – wynosi 13.728,81 zł. Kaucja gwarancyjna zatrzymana przez pozwaną w wyniku umowy z dnia 26 kwietnia 2010 roku, wynosząca 137.288,13 zł, została przez pozwaną zapłacona powodowi w dniu 6 grudnia 2013 roku (fakt przyznany przez pozwaną na rozprawie w dniu 13 maja 2014 roku).

W związku z tym, że w niniejszym procesie powód nie dochodził należności z tytułu kaucji gwarancyjnych, oświadczenie pozwanej o potrąceniu wierzytelności pozwanej z tytułu kar umownych i wierzytelności powoda z tytułu kaucji gwarancyjnych nie może prowadzić do umorzenia wierzytelności powoda dochodzonych pozewem. Zarzut potrącenia zgłoszony przez pozwaną w odpowiedzi na pozew jest więc nieuzasadniony z uwagi na brak oświadczenia pozwanej o potrąceniu.

Między stronami istnieje też spór co do istnienia wierzytelności z tytułu kar umownych, co do których pozwana wyrażała wolę potrącenia z wierzytelnościami powoda z tytułu kaucji gwarancyjnych.

Pozwana podnosząc zarzut potrącenia swojej wierzytelności (której wysokość w piśmie z dnia 10 kwietnia 2012 roku określono na kwotę 408.643,81 zł, a w odpowiedzi na pozew na kwotę 565.784,17 zł) powołała się na dowód z pisma pozwanej z dnia 9 grudnia 2010 roku oraz dowód z noty księgowej nr (...) (por. karta 66). Z dokumentów tych wynika, że roszczenie pozwanej z tytułu kar umownych wynosi 675.187,50 zł (por. nota karta 103 verte) oraz że kary zostały naliczone za 30 dni, tj. za okres 21 września – 20 października (por. pismo z 9 grudnia – strona ostatnia, karta 106 akt).

Powód wskazywał w pozwie oraz w piśmie procesowym z dnia 20 kwietnia 2012 roku (karta 114), w którym odniósł się złożonej przez pozwaną odpowiedzi na pozew (w tym do zarzutu potrącenia), że zgłoszona w niniejszym procesie do potrącenia wierzytelność pozwanej z tytułu kar umownych, objęta notą księgową nr (...), była już dwukrotnie przedstawiana przez pozwaną do potrącenia w innych procesach, w których powód dochodził roszczeń z umowy z dnia 26 kwietnia 2010 roku, przy czym za każdym razem Sądy orzekające w wywiezionych przez powoda sprawach uznawały zarzut potrącenia spółki (...) za niezasadny z uwagi na to, że przekroczenie przez powoda terminu nastąpiło z przyczyn, za które powód nie odpowiada. Były to sprawy:

1) sprawa VIII GC 26/11 prowadzona przez Sądu Okręgowy w Szczecinie, zakończona wyrokiem z 28 lutego 2012 roku w pierwszej instancji oraz wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 6 czerwca 2012 roku w Szczecinie w drugiej instancji - I ACa 319/12 (karta 229-246);

2) sprawa VI GC 44/11 prowadzona przez Sądu Okręgowy w Legnicy, zakończona wyrokiem z 24 sierpnia 2011 roku w pierwszej instancji oraz wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 30 listopada 2011 roku w drugiej instancji - I ACa 1183/11 (karta 266-276).

Powód wyjaśnił w piśmie procesowym z dnia 20 kwietnia 2012 roku, że przywołując w pozwie treść wyżej wskazanych wyroków kierował się obowiązkiem pełnego informowania Sądu o istotnych dla sprawy faktach i nieukrywania ocen prawnych, które dotyczą tego samego przedmiotu sprawy, powód ma jednak świadomość, że orzekający w niniejszej sprawie Sąd nie jest związany tymi ustaleniami innych Sądów, które prowadziły do nieuwzględnienia zarzutów potrącenia, zgłoszonych w prowadzonych przez te Sądy sprawach.

Oceniając istnienie wierzytelności z tytułu kar umownych, za które wystawiono notę księgową nr (...), należy wyjść od tego, że w rozpoznawanej sprawie (tak jak i w poprzednich) nie ma sporu między stronami co do znaczenia użytego w § 10 umowy pojęcia „zwłoka”, rozumianego jako zawinione przekroczenie przez powoda terminu wykonania umowy. Pozwana w odpowiedzi na pozew podkreślała, że to na powodzie ciąży obowiązek wykazania, że przekroczenie terminu nastąpiło z przyczyn, za które powód nie odpowiada. Niespornym jest, że w § 10 umowy strony zastrzegły karę umowną „za każdy dzień zwłoki” w terminowym zakończeniu przedmiotu umowy oraz że termin wykonywania umowy strony określili w § 1 ust 3 umowy wskazując : termin rozpoczęcia robót - 4 maja 2010 roku oraz termin zakończenia robót „na dzień 26 lipca 2010 roku wraz z odbiorem przez Urząd Miasta J.”. W końcowej części pisma z dnia 9 grudnia 2010 roku spółka (...) wyjaśniła, że przychyliła się do próśb H. P. o przedłużenie terminu zakończenia prac do dnia 20 września 2010 roku.

Pozostaje rozważyć, czy powstała przedstawiona przez pozwaną do potrącenia wierzytelność, stanowiąca część wierzytelności objętej notą księgową nr (...), która obejmuje – jak już wyjaśniono – kary naliczone za 30 dni, tj. za okres 21 września – 20 października.

Z materiału dowodowego wynika, że w dniu 30 września 2010 roku zatrudniony przez powoda kierownik budowy D. R. wpisem do dziennika budowy zgłosił obiekt do odbioru, natomiast wpisem z dnia 4 października 2010 roku inspektor nadzoru J. B. potwierdził zakończenie robót, zapisał także, że do wykonania pozostała jedynie brama drogowaskazowa. Brak bramy nie stanowił jednak przeszkody do dokonania odbioru przez Miejski Zarząd Dróg i Mostów w J., został potraktowany jako usterka, z dalszej dokumentacji wynika, że niezamontowanie bramy spowodowane było tym, że sposób i miejsce montażu bramy nie było pokazane w projekcie wykonawczym przebudowy skrzyżowania (por. wpis J. B. do dziennika budowy z 4 października, protokół z 20 października i z 30 listopada)

W protokole z dnia 20 października 2010 roku, stwierdzającym odbiór obiektu, będącego przedmiotem świadczenia pozwanej (który faktycznie wykonał powód jako jej podwykonawca) Miejski Zarząd Dróg i Mostów w J. stwierdził, że roboty wykonano zgodnie z dokumentacją, prace rozpoczęto w dniu 12 maja 2010 roku i zakończono w dniu 30 września 2010 roku, a więc w dacie, w której pracownik powoda D. R. wpisem do dziennika budowy zgłosił obiekt do odbioru (zgodnie z § 6 ust 2 umowy łączącej powoda i pozwaną). Protokół podpisali przedstawiciele trzech podmiotów: Miejskiego Zarządu Dróg i Mostów w J. (J. B.), prezes zarządu pozwanej (J. M.), przedstawiciel powoda (M. P.). Z

powyższego wyniku, że wszystkie rzeczono osoby zgodnie uznały, że powód zakończył prace w dniu 30 września 2010 roku, a brak bramy stanowi jedynie usterkę. Istotne znaczenie dla sprawy ma fakt, że takie oświadczenie podpisując protokół złożył również prezes zarządu pozwanej J. M.. Po dacie 30 września 2010 roku powód w ramach umowy z 26 września 2010 roku wykonał już tylko te prace, którymi było wykonanie drogowskazu, a pracę tą same strony postanowiły traktować w kategoriach usterki.

Stąd wniosek, że kary, które pozwana w nocie księgowej nr (...) naliczyła za zwłokę w terminowym wykonaniu przedmiotu umowy, mogły być naliczone jedynie do dnia 30 września 2010 roku. Po tej dacie naliczanie kar było bezpodstawne.

Pozwana naliczyła kary poczynając od 21 września, okres od 21 do 30 września wynosi 10 dni, pozostaje rozważyć, czy roszczenie pozwanej z tytułu kar umownych za ten okres może być uznane za zasadne, co wymaga zbadania, czy przekroczenie terminu wykonania umowy o 10 dni było przez powoda zawinione.

W ocenie Sądu materiał dowodowy wskazuje na to, że opóźnienie powoda jest następstwem okoliczności, za które powód odpowiedzialności nie ponosi. Powód złączył do pozwu dowód z dziennika budowy nr (...), który zgodnie z art. 45 ust 1 ustawy Prawo budowlane stanowi urzędowy dokument przebiegu robót budowlanych oraz zdarzeń i okoliczności zachodzących w toku wykonywania robót. Analiza tego dokumentu prowadzi do wniosku, że powód nie podjął jakichkolwiek działań ani nie dopuścił się jakichkolwiek zaniedbań, które spowodowałyby opóźnienie w realizacji robót, przeciwnie – opóźnienie było następstwem zdarzeń, że które powód nie odpowiada.

W pierwszym rzędzie wskazać trzeba, że plac pod budowę został przekazany powodowi w dniu 12 maja, a więc z 9-dniowym opóźnieniem w stosunku do terminu określonego umową łączącą powoda i pozwaną (umowa zakładała rozpoczęcie prac w dniu 4 maja). Powyższe usprawiedliwia powoda co do przekroczenia terminu o 9 dni.

Dokładna analiza kolejno następujących wpisów w dzienniku budowy nr (...) (opisanych w części uzasadnienia obejmującej stan faktyczny) wskazuje na to, że w czasie realizacji zadania przez powoda wystąpiły dalsze przeszkody, które opóźniły wykonywanie robót zleconych powodowi.

Były to po pierwsze prace prowadzone przez właściciela sieci energetycznej średniego napięcia – spółki (...) (z dziennika budowy wynika, że dopiero w dniu 7 lipca 2010 roku kierownik robót elektrycznych odnotował w dzienniku budowy fakt przekazania przez spółkę (...) zatwierdzonej dokumentacji projektowej). Po drugie - jak wynika z dziennika budowy - powód na polecenie Miasta J. udostępnił dwóm innym wykonawcom wydany mu wcześniej plac budowy, a wykonawcy ci wykonali zlecone im przez Miasto J. prace przy podziemnych sieciach wodociągowych oraz ciepłowniczych. Prace te nie były objęte zleceniem powoda, wykonano je przy podziemnych sieciach na tym samym terenie, na którym powód realizował objęte sporną umową roboty drogowe i instalacyjne przy rozbudowie skrzyżowania. Charakter tych podziemnych prac wymagał więc, aby były wykonane wcześniej niż „naziemne” prace powoda. Jak wynika z wpisów z dziennika budowy prace te hamowały bądź w niektórych okresach wręcz uniemożliwiały powodowi prowadzenie jego zakresu robót. Wpisy dokonywane przez inspektora nadzoru J. B. potwierdziły wielokrotnie, że prace w sieciach wodociągowych oraz ciepłowniczych utrudniały i opóźniały prace powoda.

Prace w sieciach wodociągowych wykonywało Przedsiębiorstwo (...). W dzienniku budowy odnotowano:

- 31 maja – wpis J. B. o tym, że opóźniają się roboty związane z przebudową sieci wodociągowej, które realizuje (...) jako roboty dodatkowe, poza projektem;
- 17 czerwca - kierownik robót instalacyjnych wpisuje, że w obecności (...) dokonano próby szczelności sieci wodociągowej - wynik pozytywny;
- 25 czerwca - wpis J. B. o tym, że prace drogowe prowadzone są w sposób prawidłowy, a opóźnienie spowodowane jest przebudową sieci wodociągowej;

- 28 czerwca – wpis J. B. : zakończono zasadnicze prace związane z siecią wodociągową, ale (...) zgłosił potrzebę wykonania dodatkowych robót instalacyjnych;
- 20 lipca - kolejny wpis J. B. : J. B. wpisuje, że (...) prowadząc dodatkowe działania na terenie budowy poinformował o realizacji dodatkowych robót instalacyjnych, termin musi ulec przesunięciu.

Prace cieplownicze wykonywała firma (...). W dzienniku budowy odnotowano:

- 22 lipca - plac budowy został udostępniony firmie (...), która deklaruje, że roboty zakończy do dnia 7 sierpnia,
- wpis z 2 sierpnia D. R. z informacją, że do 7 sierpnia nie będą mogły być prowadzone żadne prace drogowe;
- wpis z dnia 19 sierpnia D. R. z informacją, że E. nie dotrzymała terminu ustalonego na dzień 7 sierpnia, co uniemożliwia realizację prac zleconych powodowi,
- fakt ten potwierdza inspektor nadzoru wpisem z 20 sierpnia,
- wpis z dnia 28 sierpnia D. R. z informacją, że E. w dniu 27 sierpnia zakończyła prace w obrębie ul. (...), nie zostały jednak zakończone prace w chodnikach, co uniemożliwia prowadzenie dalszych prac w tym rejonie, nadto E. uszkodziła istniejącą kanalizację sanitarną w ul. (...),
- fakt ten potwierdza inspektor nadzoru wpisem z 28 sierpnia;
- wpis z dnia 3 września 2010 roku D. R. z informacją, że nadal realizowane są prace przez firmę (...), co uniemożliwia wykonanie robót związanych z przebudową sygnalizacji świetlnej i ustawieniem znaków pionowych.

Z opisanych wyżej faktów wynika, że jeszcze przed dniem 31 maja w obrębie przejętego przez powoda placu budowy równoległe do prac powoda rozpoczęła prace firma (...), która prowadziła je jeszcze po dniu 20 lipca. W dniu 22 lipca na budowę weszła natomiast firma (...), jej prace trwały jeszcze po dniu 3 września. Wpisy dokonywane przez inspektora nadzoru wskazują przy tym, że prace tych dwóch firm opóźniały prace powoda. Jednocześnie analiza wszystkich po kolei wpisów dokonanych w dzienniku budowy wskazuje na to, że na budowie nie było przestojów spowodowanych działaniami powoda bądź jego podwykonawców, wszystkie problemy rozwiązywane były na bieżąco, a zalecenia inspektora nadzoru J. B. były przez powoda sukcesywnie realizowane. Z dziennika budowy wynika też, że inspektor nadzoru często przebywał na budowie, regularnie dokonywał jej kontroli i potwierdzał to wpisami do dziennika. Dla niniejszej sprawy ważnym jest, że żaden z tych wpisów nie zawiera uwag odnoszących się do nienależytego wykonywania umowy przez powoda (bądź jego podwykonawców) w zakresie terminowości wykonania robót, jak i w zakresie ich jakości.

Mając na uwadze powyższe Sąd ostatecznie uznał, że materiał dowodowy zebrany w sprawie pozwała wprowadzić przyjąć, że powód wykonał prace z opóźnieniem, jednak przekroczenie terminu wykonania umowy nie było przez powoda zawinione. Z dziennika budowy - który jest dokumentem urzędowym – wynika, że przyczynami opóźnienia było przekazanie placu budowy 9 dni po terminie oznaczonym w umowie, równoległe wykonywanie na skrzyżowaniu robót realizowanych przez firmy (...) oraz E. a także czynności, jakie należało podjąć w związku z zadaniami spółki (...). Brak jest natomiast podstaw aby przyjąć po stronie powoda jakiegokolwiek działania bądź zaniechania, które opóźniłyby wykonanie robót (np. niezapewnienie odpowiedniej liczby pracowników, powolne prowadzenie robót, wadliwe wykonywanie robót i konieczność ich poprawiania). Nie budzi przy tym wątpliwości, że prace powoda przy wykonaniu nawierzchni dróg skrzyżowania („naziemne”) musiały być wstrzymane do momentu zakończenia prac przy sieciach podziemnych, a więc tych, które prowadziły firmy (...). W tych okolicznościach Sąd uznał, że brak jest podstaw aby przyjąć winę powoda w opóźnieniu zakończenia robót, co w konsekwencji oznacza, że powód nie dopuścił się zwłoki w wykonaniu umowy. Tym samym przyjąć trzeba, że nie powstała wierzytelność pozwanej z tytułu kar umownych, naliczonych w nocie księgowej nr (...), przedstawiona przez pozwaną do potrącenia.

Uzasadnione jest tym samym roszczenie powoda o zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane, za które powód wystawił fakturę VAT nr (...) i z której dochodzi w niniejszym procesie kwoty 96.101,69 zł. W tym zakresie powództwo zostało uwzględnione w całości.

W toku procesu pozwana podnosiła zarzuty związane z niewłaściwym – jej zdaniem – zastosowaniem przepisów prawa procesowego. Zarzuty te dotyczyły zobowiązania powoda zarządzeniem z dnia 8 czerwca 2012 roku do dokładnego określenia żądania pozwu, w sposób zgodny z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. Pozwana w pismach procesowych składanych w toku procesu oraz na rozprawach dawała wyraz temu, że zarządzenie powyższe narusza prawo procesowe, ponieważ niedochowanie braków formalnych pozwu winno skutkować zwrotem pozwu bądź oddaleniem powództwa.

W związku z tymi zarzutami wyjaśnienia wymaga, że brak formalny pozwu, o ile nie zostanie usunięty, może prowadzić wyłącznie do rozstrzygnięcia o charakterze formalnym (np. zwrot pozwu, umorzenie postępowania), a nie do rozstrzygnięcia o charakterze merytorycznym, jakim jest oddalenie powództwa. Brakiem formalnym jest niedokładne określenie żądania (wymóg pozwu z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.), przewodniczący wzywa do usunięcia tego braku co do zasady po wstępnym zbadaniu pozwu pod kątem spełnienia wymogów formalnych. Pozew może być zwrócony dopóki nie zostanie doręczony stronie pozwanej. Po doręczeniu pozwu pozwanemu powstają skutki z art. 192 k.p.c., pozew doręczony pozwanemu nie może być więc zwrócony. Jeżeli braki formalne pozwu nie zostaną usunięte na etapie przed doręzeniem pozwu (np. przez przeoczenie przewodniczącego) i są to braki, które uniemożliwiają nadanie sprawie biegu, jedynym rozwiązaniem jest wezwanie do usunięcia tych braków pod rygorem zawieszenia. Nieusunięcie tych braków prowadzi wówczas do zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 6 k.p.c., który to przepis przewiduje zawieszenie między innymi z powodu niewykonania przez powoda zarządzeń, z powodu których nie można nadać sprawie biegu. Po zawieszeniu postępowania i upływie terminu z art. 182 § 1 k.p.c. Sąd umarza postępowanie. Jest to więc rozstrzygnięcie formalne, a więc jedyne, jakie może być wydane z powodu nieusunięcia braków formalnych pozwu. Dodać trzeba, że zgodnie z art. 182 § 2 k.p.c. skutkiem tego rozstrzygnięcia jest to, że powód ma prawo ponownego wytoczenia powództwa, poprzedni pozew nie wywołuje jednak żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa (a więc skutków z art. 192 k.p.c.). Z tego punktu widzenia skutek umorzenia postępowania jest więc tożsamy ze skutkiem zwrotu pozwu, zgodnie z art. 130 § 2 k.p.c. pozew zwrócony nie wywołuje bowiem żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu.

W rozpoznawanej sprawie postępowanie przebiegało następująco: zarządzeniem z dnia 29 lutego 2012 roku przewodniczący w Sądzie Okręgowym w Legnicy wezwał powoda do usunięcia braków formalnych w zakresie określenia żądania, pod rygorem zwrotu pozwu.

W piśmie procesowym z dnia 8 marca 2012 roku powód wskazał, że „precyzuje” żądanie oraz „przeprasza za powstałe przeoczenie w sprecyzowaniu odsetek”. W istocie pismo to nie wyjaśniało wątpliwości co do określenia żądania, przeciwnie – jeszcze bardziej te wątpliwości przywołało. W rzeczonym piśmie powód podzielił bowiem żądanie na dwie części (96.000 zł oraz 12.356,31 zł), od każdej z nich zażądał odsetek za opóźnienie od innej daty (czego nie było w pozwie), ponadto suma kwot 96.000 oraz 12.356,31 nie dawała kwoty głównej żądania określonej w pozwie i w piśmie z dnia 8 marca 2012 na kwotę 108.458 zł. Co więcej w piśmie tym powód nie wyjaśnił, jak wyliczył odsetki żądane w wysokości 12.356,31 zł, tj. od jakiej kwoty głównej odsetki te zostały naliczone, w szczególności nie wskazał w ogóle, czy odsetki te należy liczyć od kwoty 96.000 zł, czy od kwoty 96.101,69 zł (jak to wskazano w pozwie).

Mimo deklaracji powoda co do tego, że „precyzuje” żądanie, w istocie pismo z dnia 8 marca 2012 roku nie zawierało jasno określonego żądania. Sąd orzekający w sprawie nie może „domniemywać” woli powoda w określeniu żądania, należy to bowiem wyłącznie do powoda. Braki w określeniu żądania są tym samym brakami uniemożliwiającymi nadanie sprawie biegu.

W tym miejscu przytoczyć należy poglądy orzecznictwa w tym względzie, przykładowo:

- w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28.04.1998r. (II CKN 712/97, OSNC 1998/11/187) wskazano, że art. 187 § 1 k.p.c. nakazuje powodowi, aby wnoszony przezeń pozew zawierał m.in. dokładnie określone żądanie. Jest to bardzo

istotne wymaganie, albowiem żądanie, wespół z powołanymi na jego uzasadnienie okolicznościami faktycznymi, określa zakres prawa podmiotowego poddanego przez powoda ochronie, a tym samym wytycza granice rozpoznania sprawy, a w dalszej kolejności - zakres orzekania przez sąd. Tym samym materializuje się zasada dyspozycyjności, będąca atrybutem własności prywatnej oraz korelatem autonomii praw prywatnych. Nie budzi także wątpliwości, że wykładnia art. 321 k.p.c., ustanawiającego zakaz orzekania co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, a także zasądzenia ponad żądanie, może być prawidłowo przeprowadzona tylko w ścisłym związku z art. 187 k.p.c.

- w wyroku z dnia 29 maja 1992 roku Sąd Apelacyjny w Poznaniu (I ACz 196/92, OSA 1993/4/27) wyjaśnił, że do warunków formalnych pozwu, oprócz wymagań przewidzianych w art. 126 i 128 k.p.c., należy dokładne określenie żądania i przytoczenia okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie (art. 187 § 1 k.p.c.). Gdy żądanie pozwu obejmuje odsetki, jego ścisłe określenie polega na podaniu wysokości odsetek oraz okresu czasu, za jaki mają być zasądzone. W spełnieniu tych wymagań Sąd nie może wyręczyć powoda, ponieważ nie może żadnej ze stron pomagać, lecz musi w sposób całkowicie bezstronny rozpoznawać żądanie stron. Nie może więc Sąd uzupełnić luk w zredagowaniu żądania pozwu i następnie to żądanie rozpatrywać.

Wracając do sytuacji procesowej jaka zaistniała w rozpoznawanej sprawie stwierdzić trzeba, że pismo procesowe powoda z dnia 8 marca 2012 roku, które według jego treści miało precyzować żądanie (a więc określać niedwuznacznie wolę powoda w zakresie żądania procesowego), w rzeczywistości nie zawierało żądania określonego na tyle jasno, aby Sąd nie musiał domniemywać czego powód żąda.

Powyższe winno skutkować zwrotem pozwu z uwagi na to, że po wezwaniu do usunięcia braków powód złożył pismo, w którym nie sprecyzował żądania w sposób pozwalający na jego merytoryczną ocenę, przeciwnie, określił żądanie w sposób niejasny, budzący wątpliwości.

Niedokonanie zwrotu pozwu było uchybieniem o charakterze formalnym, należy jednak dostrzec, że gdyby zwrot pozwu został dokonany, to zarządzenie takie nie zamykało powodowi drogi do ponownego wytoczenia powództwa. Po zwrocie pozwu z powodu braków formalnych powód może je uzupełnić, wtedy za datę wytoczenia powództwa uważa się datę usunięcia braków formalnych. Ponadto – zgodnie z § 61 ust 1 pkt 6 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej – gdy strona wniesie o dalsze prowadzenie sprawy zakończonej prawomocnym, choć niewykonanym zarządzeniem o zwrocie pisma wszczynającego postępowanie (w tym pozwu), równocześnie uzupełniając braki będące przyczyną zarządzenia o zwrocie, sprawę rejestruje się w repertorium pod nowym numerem. Datą wpływu jest wówczas data uzupełnienia braków będących przyczyną zarządzenia o zwrocie.

W niniejszej sprawie powód ostatecznie jasno określił żądanie odpowiadając na zarządzenie przewodniczącego z dnia 8 czerwca 2012 roku, wysłane powodowi (pod rygorem zawieszenia postępowania) już po doręczeniu pozwu pozwanej i przekazaniu sprawy Sądowi Okręgowemu w Szczecinie. Powód określił żądanie w piśmie procesowym nadanym w urzędzie pocztowym w dniu 27 czerwca 2012 roku. W rzezonym piśmie powód wskazał, że dochodzi kwoty 96.101,69 zł z faktury VAT nr (...) z odsetkami od dnia 12 grudnia 2011 roku oraz kwoty 12.356,31 zł jako skapitalizowanych odsetek od kwoty 96.101,69 zł za okres 16.12.2010 – 11.12.2011 z odsetkami od 8 stycznia 2012 roku. Suma kwot 96.101,69 i 12.356,31 – daje kwotę żądania – 108.458 zł.

Podstawą prawną zgłoszonego przez powoda żądania zasądzenia odsetek za opóźnienie jest art. 481 § 1 k.c., natomiast podstawą prawną żądania odsetek od odsetek (skapitalizowanych na sumę 12.356,31 zł) jest art. 482 § 1 k.c., zgodnie z którym od zaległych odsetek można żądać odsetek od chwili wytoczenia o nie powództwa.

Powód żąda odsetek od odsetek od dnia 8 stycznia 2012 roku, nie jest to jednak chwila wytoczenia powództwa (w niniejszej sprawie pozew złożono w dniu 23 lutego 2012 roku w urzędzie pocztowym). W realiach niniejszej sprawy, z uwagi na sytuację opisaną powyżej (niedokonanie zwrotu pozwu po niejasnym określeniu żądania przez powoda w piśmie procesowym z dnia 8 marca 2012 roku) uznać należało za chwilę wytoczenia powództwa datę usunięcia przez powoda braków formalnych pozwu, czyli dzień 27 czerwca 2012 roku. Z tą datą, po uprzednim dokonaniu zwrotu pozwu (a więc gdyby nie miało miejsca uchybienie procesowe w tym względzie), sprawa winna być zarejestrowana

w repertorium pod nowym numerem. Jedynym skutkiem niedokonania zwrotu pozwu jest więc obecnie konieczność przyjęcia, że za datę wytoczenia powództwa należy uznać wskazaną wyżej datę usunięcia braków formalnych pozwu w zakresie żądania.

Odsetki za opóźnienie zasądzono na podstawie powołanych wyżej przepisów: art. 481 § 1 k.c. i 482 § 1 k.c..

Jak już wskazano powód w piśmie procesowym z dnia 8 czerwca 2012 roku wyjaśnił, że żąda skapitalizował odsetek od kwoty 96.101,69 zł za okres 16.12.2010 – 11.12.2011. We wcześniejszej części uzasadnienia wyjaśniono, że termin płatności roszczenia powoda o zapłatę kwoty 96.101,69 zł przypadał na dzień 17 grudnia 2010 roku (14 dni od doręczenia faktury), roszczenie o zapłatę odsetek zasadne jest więc od dnia 18 grudnia 2010 roku. Należne powodowi skapitalizowane odsetki liczone do dnia wskazanego w żądaniu, tj. do 11 grudnia 2011 roku, wynoszą więc 12.287,85 zł (odsetki od kwoty 96.101,69 zł za okres 18.12.2010 – 11.12.2011), taką też kwotę zasądzono na rzecz powoda.

Odsetki od kwoty głównej zasądzono od dnia 12 grudnia 2011 roku, odsetki od skapitalizowanych odsetek zasądzono od dnia 27 czerwca 2012 roku.

Stan faktyczny sprawy ustalono w oparciu o powołane przez obie strony dowody z dokumentów prywatnych oraz dowód z dziennika budowy, który zgodnie z art. 45 ust 1 ustawy Prawo budowlane stanowi urzędowy dokument przebiegu robót budowlanych oraz zdarzeń i okoliczności zachodzących w toku wykonywania robót. Wiarygodność tych dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu.

Do odpowiedzi na pozew zostały załączone dwie opinie rzeczoznawcy B. O., które pozwana w końcowej części odpowiedzi poleciła traktować jak integralną część odpowiedzi na pozew. Powszechnie przyjętym jest, że opinia rzeczoznawcy wykonana na zlecenie strony może być traktowana jedynie jako dowód z dokumentu prywatnego, a nie jako dowód z opinii biegłego sądowego. Nie ma jednak przeszkód aby – tak jak uczyniła to pozwana – zawarte w opinii prywatnej opinii twierdzenia i wnioski strona przedstawiła w procesie jako własne.

Sąd orzekający w sprawie – o czym świadczą powyższe rozważania – nie podzielił argumentacji pozwanej wyrażonej w opinii rzeczoznawcy B. O. i przyjętej przez pozwaną za własną.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz na podstawie § 6 pkt 6 i § 13 ust 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2013 roku, poz. 461), przy założeniu, że powód uległ co nieznacznej części żądania i tym samym pozwana ma obowiązek zwrotu powodowi wszystkich poniesionych przez niego kosztów. Na koszty procesu zasądzone na rzecz powoda składają się: opłata sądowa od pozwu – 5.423 zł, koszty zastępstwa procesowego - 3.600 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa - 17 zł, koszty zastępstwa procesowego w dwóch postępowaniach wпадkowych (postępowania o wyłączenie sędziego) – 2 x 1.800 zł. W każdym z tych postępowań wпадkowych powód złożył odpowiedź na zażalenie z wnioskiem o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych, o kosztach postępowań wпадkowych – jak wynika z art. 108 § 1 k.p.c. - Sąd orzeka według zasad określonych w art. 98 § 1 i 3 i art. 100 k.p.c. w orzeczeniu kończącym, kiedy znany jest wynik sprawy. Łącznie na rzecz powoda zasądzono z tytułu kosztów 12.640 zł.